

ФАРЗАНДЛАРИМИЗ БИЗДАН КЎРА КУЧЛИ, БИЛИМЛИ, ДОНО ВА АЛБАТТА БАХТЛИ БЎЛИШЛАРИ ШАРТ!

Ислом КАРИМОВ

3(47)-сон,
2017 йил, март

IJODIY PARVOZ

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat institutining ma'naviy-ma'rifiy, ilmiy, axborot gazetasi

Хар тунинг қадр ўлубон, ҳар кунинг ўлсин Наврўз!
Алишер НАВОИЙ

ИЛҲОМ ФАСЛИ

Ястаниб ётади далалар,
Шамоллар соғларини сийлайди.
Бағрида алвонфранг полалар,
Бағрида шавнамлар ухлайди.

Хаёлим ғирлаб хонқизи,
Шивирлар ғўноқи елларга.
Шодликдан мавжланиб денгизлар,
Муфувват улашар қўлларга.

Чаккасига ғайронлар тақиб,
Сувга ёқар позланиб қизлар.
Анжорларга ҳисларин тўқиб,
Жилмаяди масфур ялтизлар.

Йироқлардан талпиниб аста,
Қалотирюлар келмоқда шу он.
Кел-келақол, қалбимда яша,
Бағор сендан олайин илҳом!!!

Бобур УБАЙДУЛЛАЕВ,
Маданият ва санъат муассасаси
рени ташкил этиш ва бошқариш
йўналиши 2-курс талабаси

Байрамингиз муборак, азиз оналар, мунис опа-сингиллар!

Қишнинг аёзли қаҳратон бағридан совқотиб чиққан одамлар баҳорга етишни орзиқиб кутишади. Ҳаётимизга, умримиз сарҳадларига, баҳор билан бирга улкан бир ёруғлик, ғамхўрлик ҳеч битмас-туғанмас меҳр уммони оқиб киради. Айниқса, бизнинг мамлакатимизда баҳор аёлга эҳтиром, аёлга муҳаббат фаслига ўхшайди. Баҳорнинг илк куниданоқ ўзбек аёлининг ёрқин сиймоларидан бири Зулфияхонимнинг таваллуд кунини нишонланади. Ватанимизнинг чекка-чекка жойларида ҳам ўтказиладиган байрамон анжуманларнинг баҳорий байрамларга уланиб кетиши кўнгилларни янада қувонч нурларига беради.

Ўзбекистонимизда аёлни улуғлаш, унинг шайини кўкларга кўтариш давлат сиёсати даражасида эътироф этилади. Йил сайин бу муҳтарам зотга бўлган беқиёс эътибор ва эъзоз турли кўринишларда

юксалиб бормоқда. Биргина мисол қилиб айтиш мумкинки, миллатимизнинг энг намунали оқила, зукко, билим ва баркамолликда намуна бўлган 14 нафар қизларига илк баҳор кунлариёқ Зулфияхоним номидаги Давлат мукофотининг тақдим этилиши ҳам фикримизнинг яққол исботидир. Жорий йилда эса, бу юксак мукофот 15 нафар ўзбек қизига насиб этгани янада қувонч билан таъкидлашни истардимки, бизнинг институтимизда ҳам яна шу юксак мукофот соҳибалари таҳсил олишган ва олишмоқда. Бу эса уларнинг атрофидаги бошқа талаба қизларнинг ҳам эзгу марралар сари интилишларига янада шижоват ва матонат бағишлайди. Фикримизнинг яққол исботи сифатида мамнуният билан таъкидлашни истардимки, Нарзуллаева Малика Наъбижон қизи, Ортиқова Гулчеҳра Абдураим қизи, Мўминова На-

зокат Сойибжон қизи сингари, намунали хулқли ва етук салоҳиятли талаба қизларимиз институтимизнинг фахри, ёруғ юзига айланиб улгуришган.

Шунингдек, сир эмаски санъат ва маданият ўчоғи бўлган даргоҳимизда аёллар ҳам эркаклар билан тенг-тенг хизмат қилишади. Айтиш ўринлики, институт жамоаси орасида, ардоқли, таниқли устоз-ўқитувчилар, қолаверса, талабалар орасида фидойилиги ва ўз касбига садоқати билан обрў-эътибор қозongan, ҳурматга эга бўлган Содиқова Муаттар, Гўзал Холиқулова, Муҳаббат Тўляходжаева, Қундуз Нишонбоева, Сарвиноз Қодирова, Лариса Крюкова, Ольга Васильченко каби нозик ҳилқат вакилаларининг номларини алоҳида келтириб ўтишни жуда-жуда истардим.

Муҳтарам аёллар, қимматли опа-сингиллар!

Барчангизни гўзаллик ва нафосат

байрами — 8-март Хотин-қизлар ҳамада Наврўз айёми билан қизгин муборак бодэтаман. Сизга ва хонадонингиз аҳлига тинчлик-хотиржамлик, тансиҳатлик, фарзандларингизга бахтсизодат тилайман. Оналар учун фарзандининг камолатидан-да ортиқсизодат йўқ. Барчангиз фарзандларининг яхши кунларини, қувончшодлигини юксак марраларни забт этганини кўришингизни астойдил тилайман. Сизлар хонадонимизнинг шамчироғи, ҳаётимизнинг дуруғавҳарисизлар. Сизлар борки, умримиз йўллари ҳамиша равон ва ёруғдир.

Бахтиёр САЙФУЛЛАЕВ,
институт ректори,
профессор

Институтимизда бўлиб ўтган байрам сайлидан лавҳалар

“Халқ ижодиёти” факультети ўқув ишлари бўйича
декан муовини Сухроб ХИДИРОВ

СОЦИОЛОГИК ТАДҚИҚОТЛАРДАН КЕЙИНГИ МУЛОҲАЗАЛАР

Мен ЎзДСМИ профессор-ўқитувчилари ва талабалари ҳаётида интернет ва ижтимоий тармоқларнинг аҳамияти қай даражада эканлигини аниқлаш мақсадида тузилган социологик аноним анкетани тўлдиришга уриниб кўрдим. Сўровим аноним хусусиятга эга бўлиб, сўровдан ўтказилган шахс тўғрисидаги маълумотлар сир тутилишига кафолат берилди, берилган жавоблар фақат умумлашган ҳолда тадқиқ қилинди.

Сизга шундай мазмунда институтимизнинг 3-босқич талабалари мурожаат қилишдими? Ажабланманг, бу талабалар шунчаки социология фанидан оралиқ назоратини топишириш учун дала тадқиқоти ўтказмоқдалар. Ушбу тадқиқотлардан сўнг олийгоҳимизда фаолият юритаётган профессор-ўқитувчилар ҳамда таҳсил олаётган талабалардан ўтказилган тадқиқотдан олинган умумий натижалар ҳақида жуда кўп мурожаатлар бўлди. Бу саволларга жавоб тариқасида ўтказилган ижтимоий сўровнинг умумий натижаларини келтираман.

Ўтказилган тадқиқотларда социологиянинг икки хил сўров усулидан туридан фойдаланилди. Булар, анкетали ва интервью сўровлардир. Аноним, яъни шахсингиз махфийлиги таъминланган анкета сўровлари институтимизда фаолият юритаётган профессор-ўқитувчилар ҳамда талабаларнинг интернет глобал тармоғидан қайси мақсадда ва қай тарзда фойдаланаётганлиги, ижтимоий тармоқнинг афзалликлари ва камчиликларини ўрганиш, шунингдек, глобал тармоқдан фойдаланиш маданиятини шакллантиришга қаратилган бўлиб, жами тадқиқотда интервьюер сифатида 158 нафар талаба иштирок этди. Ўртача ҳисобда 1500 дан ортиқ респондентларнинг фикри ўрганиб

чиқилди. Ушбу кўрсаткич қамрови институтимизнинг бутун континентини таъминлайди. Демак, фан тилида айтилганда танланган объектнинг умумий мажмуаси деярли тўлиқ қамраб олинган. Бу факт тадқиқотимиздан олинган натижалар реал воқеъликни тўлиқ ифода этади деб айтишга имкон беради.

Аноним сўров натижалари шуни кўрсатдики, 92% тадқиқотда иштирок этган респондентлар интернет ва ижтимоий тармоқлардан фойдаланишади. Янги маълумотларни 37% респондентлар айнан интернетдан олишади. Бу борада телевидениенинг улуши 41% дан кўпроқдир.

Мен учун муҳим ахборот ва реклама базаси деган саволга 51% респондент жавоб берган бўлса, 34% респондент учун мулоқот воситаси ҳисобланар экан. 53% респондентлар 1 ёки 2 та ижтимоий тармоққа аъзо бўлса, 28% респондентлар 3 ёки 4 тагача ижтимоий тармоқдан фойдаланар экан. 35% респондентлар ижтимоий тармоқларга аъзо бўлишни замон талаби дея кўрсатиб ўтишган. Қизиғи шундаки, ижтимоий тармоқдаги ортирилган дўстларнинг ўртача ҳисобда 30-40% респондентлар учун бегона ҳисобланар экан. Сўралган респондентлар орасида odnoklassniki.ru ижтимоий тармоғининг фойдаланувчилари жуда кўпчиликти ташкил қилар экан. Иккинчи ўринда Facebook, ундан кейин Telegram, Instagram ва бошқа ижтимоий тармоқлар бу рўйхатни давом эттиради. Кўриниб турибдики, odnoklassniki.ru фойдаланувчилари институтимизда жуда кўпчиликти ташкил қилади. Бундан ажабланиш керак эмас, чунки Россия сайтларидан ижтимоий тармоқларга оид олинган статистик маълумотларга кўра 2015 йилнинг биринчи чо-

рагига жуда дунё миқёсида ушбу ижтимоий тармоқдан фойдаланувчиларнинг умумий сони 1 миллиард 35 миллион кишини ташкил қилади ва Ўзбекистонда ҳам машҳурлик бўйича биринчи ўринни эгаллаб, шу тармоқдан жами фойдаланувчилар сони 660.000 нафар кишини ташкил этади. Олинган маълумотлар ичида яна бир ҳолат жуда ҳайратланарлидир. Тадқиқотда асосан ёшларнинг улуши салмоқли бўлишига қарамай интернетдан ўқув амалиёт мақсадларида фойдаланиш учун атига 44.5%ни ташкил қилди. Бу кўрсаткич ёшларимиз орасида интернетдан тўғри фойдаланиш, улар орасида интернетдан фойдаланиш маданиятини ошириш борасида кўламли ишлар олиб боришга ундайди. Агар дунё миқёсида ўтказилган сўровнома натижаларига эътибор қаратсак, масалан, АҚШ ва Британия талабаларининг 70% дан ортиқроғи ўқиш, таълим олиш учун фақат интернетдан фойдаланишар экан.

Албатта, ўтказилган сўров бизга жуда кўп муҳим маълумотларни берди. Тадқиқот натижаларидан олинган маълумотлар таҳлили ҳали ҳам давом этмоқда. Тақдим этилган фактлардан умумий ҳулоса ясар эканмиз, институтимиз ёшларининг ижтимоий тармоқлардан фойдаланишда жуда эҳтиёткор бўлишлари бутунги кун талаби эканлигини, айниқса, бегона шахслар билан мулоқотдан иложи борица ўзларини тийиш, доимо огоҳ бўлишлари лозимлигини кўрсатиб ўтиш зарур. Интернет глобал тармоғидан фақат кўнгил очиш, енгилелпи мавзулардаги маълумотлар, ўйин кулгу учун эмас, ўзларининг зиммасига юкланган билим олишдек масъулиятларидан келиб чиққан ҳолда фойдаланиш мақсадга мувофиқдир.

ОЙНАИ ЖАҲОН ФИДОИЛАРИ

Буюк рим нотиғи Цицерон шундай деган эди: “Сухандонлик шундай сифатки, унга осонликча эришиб бўлмайди ва жуда кўп билим ва меҳнатдан туғилади”. Бутун телевидениясиз ҳаётимизни тасаввур эта олмаймиз.

Ойнаи жаҳон барчамизга таъсир ўтказувчи электрон ахборот воситасидир. У орқали биз нафақат юртимизда, балки бутун дунёда содир бўлаётган воқеа-ҳодисалар ва сўнгги янгиликлардан бохабар бўламиз. Бунда ахборотларни барчага тушунарли ва кўнгилга етказиб беришда суҳандонларимизнинг ўрни беқиёсдир. Хабарларни тўғри, аниқ ва равои ўқиб эшиттириш албатта, катта масъулият ва кучли билим талаб этади.

Бундай сифатларга эга бўлиш учун эса журналистика соҳасини мукамал ўрганиш, ўз устида тинимсиз излаш, кўпроқ китоб ўқиш, дунёқарашни кенгайтириш муҳимдир. Телевидение суҳандонлари ҳақида гапирганда, шубҳасиз биз учун афсонага айланган дикторларимиз “Насиба”ларни тилга олмасликнинг иложи йўқ. Бу аёллар бевосита Ўзбекистонда телевидение тарихини яратган инсонлардир. Улар яратган “суҳандонлик мактаби” эса бутунги кунда юзлаб, балки минглаб суҳандонларнинг фаолиятига асосдир, десак муболага бўлмайди.

“Драматург +” тўғрагининг бу галги меҳмонлари ҳам айнан ойнаи жаҳоннинг машҳур инсонлари Насиба Қамбарова ҳамда Насиба Иброҳимовалар бўлишди. “Суҳандонлик санъати” номли ушбу учрашувда тўғрақ

меҳмонларининг телевидениеда дикторлик фаолиятининг илк жараёнлари қисқа метражли “Қалб қаридаги гўзаллик” (реж. Д.Абдурахимова), “Биринчилар” (реж. Б.Мирпўлатов) фильмларининг намоиши барча ташириф буюрган меҳмонларда катта таассурот қолдирди.

Айниқса, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист, суҳандон Насиба Қамбарованинг ҳаёт фаолиятига бағишланган фильм ҳеч кимни бефарқ қолдирмади. Унда дикторнинг шахсий ҳаёти, талабалик йиллари, ижодий кечаларда дуторчалиб ғазал ўқишлари, умуман, 35 йиллик фаолияти давомидаги ахборот кўрсатувлари, концертлар, телевизион журналлардаги чиқишлари ёритилган.

Модератор Оманулла Ризаев қисқа бўлсада, ҳар икки дикторларнинг ижодий фаолияти, уларнинг диктор бўлиш билан бирга актёр, шоир ҳамда фаол раҳбар эканликларини бетакрор мисоллар орқали гапириб берди. Насиба Иброҳимова эса томошабинларга ўзининг “қулоққа ёқадиған” гаплари билан суҳандонлик ўта масъулиятли касб эканлиги уни пухта эгаллаш учун кўпроқ китоб ўқиш кераклигини таъкидладилар.

Тадбир сўнггида талабалар ўзларини қизиқтирган саволларига жавоб олишди.

Гавҳар НАЗАРОВА,
“Санъатшунослик ва маданиятшунослик”
кафедраси ходими

Институт хабарлари • Институт хабарлари • Институт хабарлари • Институт хабарлари • Институт хабарлари

КАМОЛОТНИНГ ЯНА БИР ТУҲФАСИ...

2017 йил 2 март кuni “Камолот” ЁИХ бошланғич ташкилоти томонидан муддатли ҳарбий хизматни ўтаб,

имтиёзли тарзда ўқишга қабул қилинган талабалардан тест қабул қилинди. Шу кунга қадар 13 нафар талабанинг ҳужжатлари қабул қилиб олинди ҳамда улардан 7 нафари тест синовини топишди ва ундан муваффақиятли ўтди. Эътиборли жиҳати шундаки, ушбу талабаларга энди “Камолот” ЁИХ Марказий Кенгаши томонидан 35% дағи контракт суммаси тўлаб берилади. Бу давлатимизни ёшларга берилаётган кенг имкониятларидан бидир.

Мирзо Улуғбек тумани “Камолот” ЁИХ раиси Шерзод Оли-

мов тест синови мобайнида раислик қилди. Талабалар юқори натижалар билан тестларни топишди. ЎзДСМИ “Камолот” ЁИХ бошланғич ташкилотидан “Муддатли ҳарбий хизматни ўтаб, ўқишга қабул қилинган талабалар билан ишлаш” йўналиши сардори Отабоев Икром сингари муддатли ҳарбий хизматни ўтаб ўқишга кирган талабаларнинг фаоллиги ҳам бу борада жуда аҳамиятли. Бу каби талабалар билан ишлаш, уларнинг ижтимоий фаоллигини ошириш ҳамда салоҳиятидан кенг фойдаланиш чоратadbirlari кенг тарзда олиб борилмоқда.

Ҳар томонлама илғор, билимли, юк-

сак маънавиятли ёшлар юртимиз келажаги. Бу борада “Камолот” ёшларнинг ҳам мустақкам қалқони ҳам учқур қанотидир!

Шаҳноза РУСТАМАЛИЕВА,
1-босқич “Ижтимоий-маданий
фаолият” бўлими талабаси.

ОБРАЗ ВЕСНЫ В ЛИРИКЕ ЗУЛЬФИИ

Рассмотрение литературы первой половины XX века было бы неполным, если не обратиться к творчеству народной поэтессы Узбекистана Зульфий (1915-1996). Она не только ярчайшая представительница так называемой “женской” поэзии рассматриваемого периода, но и талантливейший поэт-лирик, способствовавший созданию “женской” поэтической школы в узбекской литературе XX века. Наряду с такими поэтессами, как Ойдин, Саида Зуннунова, Зульфия стояла у истоков “женской” литературы новейшего периода. И ее заслуги были по праву оценены современниками. Она была героем труда, лауреатом Государственной премии Узбекистана им.Хамзы, Международной премии им.Д.Неру... Ее проникновенная лирика завоевала сердца миллионов читателей во всем мире.

Первое стихотворение “Молодое племя” Зульфия опубликовала в 1930 году на страницах газеты “Еш ленинчи”. Это было огромным событием в ее жизни. Оно открыло молодую поэтессу, и вскоре на страницах ряда газет и журналов стали появляться ее новые произведения. Первый сборник ее стихов назывался “Страницы жизни” (1932). Молодая семнадцатилетняя поэтесса подводила своеобразный итог. Вспоминая этот сборник, Зульфия писала: “Трудно вспомнить об этом без улыбки, но что делать? Юность жаждет выглядеть многоопытной ничуть не меньше, чем старость — юной...” И все же нужно отметить, что сборник был принят хорошо. Второй поэтический сборник Зульфий “Песни девушек” увидел свет лишь в 1939 году. Это уже был более серьезный поэтический опыт, характеризующийся не только искренностью и лиричностью автора, но и мастерством, умением достаточно хорошо владеть техникой стиха.

Чувствовалась твердая, умелая рука Мастера. Здесь надо отметить, что уже несколько лет (с1935 года) Зульфия была замужем за Хамидом Алимжаном, который был наставником для молодой поэтессы, первым слушателем и требовательным редактором.

В грозные годы войны поэзия Зульфий зазвучала в полный голос. Она с самого начала своего творческого пути стреми-

лась говорить от имени своих современниц, сверстниц. В годы Отечественной войны ее голос звучит особенно сильно. Русский поэт Владимир Луговской, отмечая эту особенность, писал: “Стихи Зульфий занимают в военной поэзии Узбекистана совершенно особенное место”. Помимо традиционного, свойственного лиризма, в творчестве Зульфий появляются новые интонации. Это, прежде всего, гражданское, патриотическое звучание. По-новому она решает тему Родины, женской верности, любви. Если вначале тридцатых годов это были только душевные переживания, внутренний мир влюбленного в жизнь лирического героя, то теперь многие понятия несколько переосмыслились.

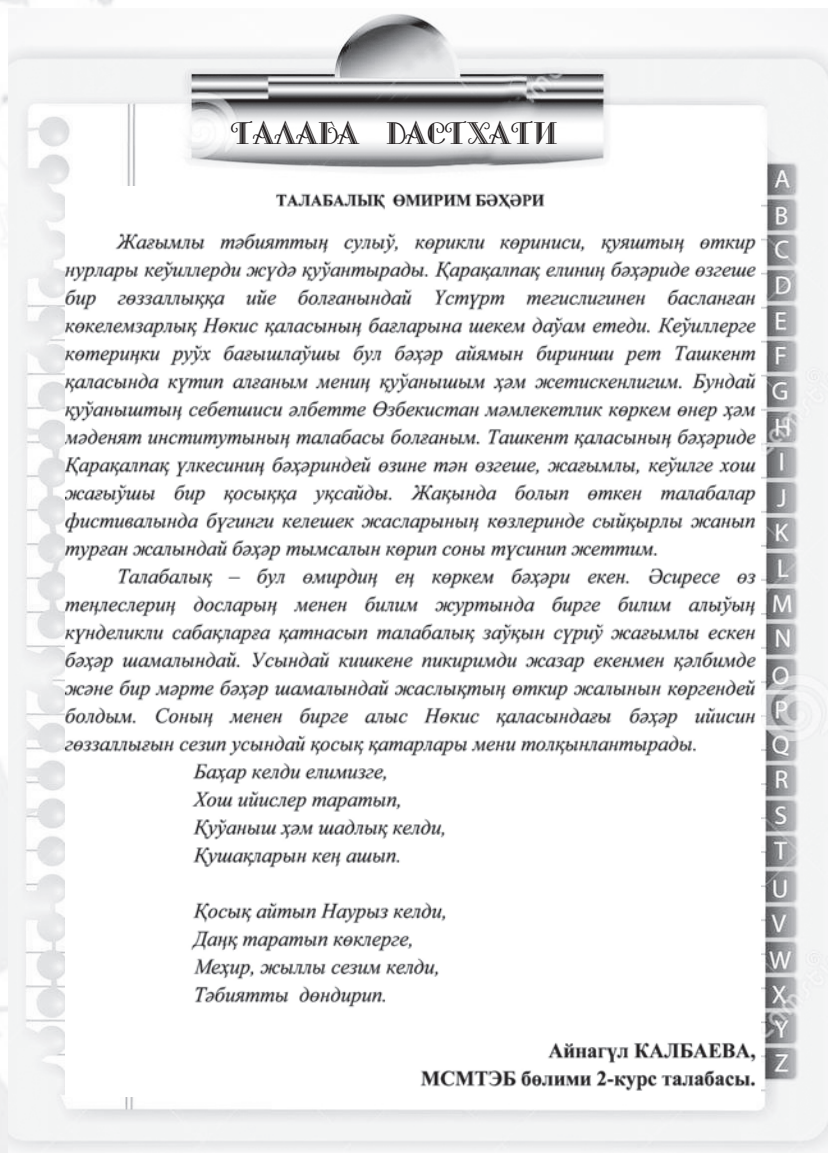
В 1944 году в автокатастрофе погиб Хамид Алимжан. Это был жестокий удар судьбы. Зульфия потеряла

самого дорогого для нее человека. Поэт Кайсын Кулиев в эти годы писал: “Когда к Зульфие пришла большая неожиданная беда, она не опустила крыл, не сломалась. Так чаще всего поступали крупные художники. А у них мы должны учиться не только художественному мастерству, но и жизненной стойкости, мудрости”.

Много замечательных стихотворений написала за свою долгую творческую жизнь поэтесса Зульфия, но цикл, посвященный Хамиду Алимжану, лучшее, что создано ею.

Поэзия Зульфий многообразна. С годами она обогащается, переливаясь новыми красками, темами, образами. Много произведений создала поэтесса в последующие годы. Это и замечательные поэмы, и, главным образом, прекрасные лирические стихи. Хотелось бы остановиться лишь на одной детали в творчестве поэтессы. Ее любимым образом, проходящим через все творчество, является образ Весны. И в раннем творчестве, и значительно позднее Зульфия обращается к теме пробуждения природы, когда все вокруг обновляется, когда мир вновь покрыт разноцветными красками, когда в душе человека просыпаются прекрасные чувства.

Хамдам ИСМОИЛОВ,
доцент кафедры
«Языков и литературы»,
кандидат филологических наук

Институт хабарлари • Институт хабарлари • Институт хабарлари • Институт хабарлари • Институт хабарлари

МАЪНАВИЯТ ВА МАЪРИФАТ ИШЛАРИ БЎЙИЧА

Институт “Маънавият ва маърифат” ишлари бўйича проректор Муллажонов Давлат Мавлонович ташаббуси билан институтнинг “Саҳна нутқи” кафедраси ўқитувчилари бошчилигида “Бадий ўқиш” тўғараги ташкил этилди. Тўғарак 2017-йилнинг 18-февралидан эътиборан, ўз фаолиятини бошлагани барчамизга катта хурсандчилик бағишлади. Бу ҳақида институтнинг “Муъжаз ватаним” радиоси орқали “Саҳна нутқи” кафедраси катта ўқитувчиси, сўз устаси, маҳоратли радиобошловчи Баҳодир Мағдиев шахсан ўзлари эълон қилди. Айнан биринчи бадий ўқиш тўғарагидаги машғулоти айнан устоз Баҳодир Мағдиев бошлаб бердилар. Шахсан мен институтнинг ОАВ бирлашмаси аъзоси, қолаверса, қизиқувчи талаба сифатида ушбу тўғарак дарсида иштирок этдим ва бу қадам бежизга қойилмаганига амин бўлдим, боиси машғулотидаги билимларни биз чиндан ҳам эгаллашимиз зарур. Бўлажак санъат соҳаси вакили ёки раҳбари сифатида нутқ маданияти, муомала санъати, нотиклик кўникмаларини чуқур эгаллай билиш олдимизга қўйилган энг муҳим масалалардан биридир. Тўғаракда шеър, тасвирий парча, бадий парча, ғазал ўқиш, нотиклик санъати, муомала санъати кўникмаларидан сабоқ берилади. “Бадий ўқиш” тўғараги ҳафтанинг ҳар шанба куни соат 15⁰⁰ да Б-4.2 ўқув хонасида бўлиб ўтади. Барчангизни ижод чашмасидан баҳраманд бўлишга чорлаб қоламиз!!!

1-босқич “Ижтимоий-маданий фаолият”
бўлими талабаси,
ОАВ Ижодий бирлашмаси аъзоси
Шаҳноза РУСТАМАЛИЕВА

КИМ АЙБДОР?

Яқинда институтимизда бир видеофильм намойиш қилинди. Унда бир аёлнинг турмуш ўртоғи оламдан ўтгач, фарзандлари учун ҳам ота, ҳам она бўлиб икки ўғлини вояга етказгани, уларни ўқитгани, ҳеч кимдан кам бўлмасин деб ўзини ўққа, чўққа ургани, уларга ҳаром лўқма едирмаслик ниятида қандай оғир меҳнатлар қилгани, лекин ўша онаизорнинг авайлаб ўстирган фарзандлари ёлғон ваъдаларга ишониб манқуртлар сафидан жой олгани ҳикоя қилинади. Эндиликда она бутун омма олдида бошини эгиб, шундай ваҳший ўғилларга оқ сут берганлиги, уларга умр тилаб дуо қилгани учун ўзидан нафратланмоқда. Фарзандлари вояга етгунча қандай пок ниятлар қилганди, ахир. Барчаси сароб бўлгач, энди унга ёвнинг онасига қарагандек, қараб турган кўзларга нима десин? Шундай онкўр фарзандларни дунёга келтирган бир муштипарни айбдор, деб унга тана тошларини отишмоқда. Кошки, ўша болалар онасининг абгор ҳолига ачинса. Биз ҳам ҳеч иккиланмасдан фақатгина шу онани айбдор дея оламизми? Ахир, бир фарзандга етти маҳалла ота-она дейишади-ку. Шундай экан, биз ҳаммамиз, ёшу қари бирдек жавобгар эмасмизми? Бировни айбдор қилиш билан кўнглимиз тинчийди, холос. Биз буюк инсонларнинг авлодларимиз. Юрагимиз ҳам, қилган ишларимиз ҳам, ўйларимиз ҳам ва ҳатто қарорларимиз ҳам аждодларимизга хос одил бўлмоғи керак. Шундай экан, ўша ўғиллардек инсонлар орамиздан ортиқ чиқмаслиги учун ҳамиша хушёр ва огоҳ бўлайлик. Дарбадар юрган юртфурушлар хуни эса яратганга ҳавола.

Мавжуда ТОШЕВА,
“Театршунослик” бўлими 1-курс талабаси

КИЙИНИШ МАДАНИЯТИ ВА ИНСОН МАЪНАВИЯТИ

Инсон маданиятчилигининг асосий белгиларидан бири бу кийиниш маданияти бўлиб, ким қандай кийинганлигига қараб унинг дид-фаросати, касбини аниқлаб олиш мумкин. Кийиниш маданияти инсоннинг ташқи қиёфаси, маънавий дунёси, эстетик диди, ахлокий сифатлари, ақлий салоҳиятини ифода этадиган тушунчадир. Аниқроғи, киши учун энг яхши визит карточкаси-унинг ташқи қиёфаси, кийимидир.

Халқимиз азалдан ҳалоллик, покизалик, имон-этиқод, инсофдиёнат, меҳнатсеварлик, инсонпарварлик, камтарлик, ватанга садоқат каби фазилатлари билан жаҳонга танилган. Инсон маънавиятини юксак пағоналарга кўтарувчи мана шу омиллар асрлар оша авлоддан-авлодга ўтиб, халқимизнинг бойлиги сифатида эъзозланган. Бу ажойиб ҳислатлар бизнинг юртимизда биринчи навбатда, оилада ота-оналар томонидан фарзандлар қалбига ёшлиқдан чуқур сингдирилиб келинади. Шу жумладан кийиниш маданияти ва одобида ҳам бизнинг ажодларимиз ҳавас қиларли даражада ажралиб турганлар. Башарият тарихидаги улуг сиймолардан бири хужжату-л-ислом мақомига муяссар бўлган имом Абу Ҳомид Ғаззолий “Эй фарзанд” рисоласида “Эй фарзанд! Одоб бир неча кўринишга эга. Инсон аввало, кийиниш одобларини яхши билмоғи лозим”, деб кийиниш одобини биринчи ўринга қўяди.

Ҳаттоки кўҳна битикларда кийим билим, дид, уят, фаросат каби инсоний фазилатлар билан боғлиқ ҳолда талқин этилган. Кийим инсон маданий даражасининг асосий белгиларидан биридир. Кишининг кийинишига қараб, унинг нафақат маънавий, маданий даражаси, балки моддий аҳоли, касби, мавқеи, ҳатто эътиқодини ҳам аниқлаш мумкин.

Кийиниш маданияти кишининг дидини билдиради. Дид кишининг ўзига ярашадиган ҳамда ўзи

ва ўзгаларга ёқадиган кийим танлашда яққол кўринади. Масалан, расмий учрашув ва музокара пайтида кийиладиган кийим ўзига хос кўринишда бўлиб, тантанабоп кийимларни мулоқот пайтида кийиш жуда хунук кўринади, ёки кўча кийимида “театрга бориш” ҳам нотўғри эканлигини тушуниб етишимиз керак. Шу ўринда айтиб ўтиш керакки, баъзи бир қизларимиз “мода” деганда муайян ижтимоий гуруҳ, кишилар орасида уларнинг таъбиға, дидига мос кийиниш одатининг маълум вақтгача расм бўлишини кўр-кўрона тушуниб, бадий-эстетик дид бериб турадиган кийимларидан воз кечиб, ўзларига ярашмайдиган, шарқона ибод-ҳаёни ҳам суйистеъмол қилиб ярашмайдиган кийимларга ружў қўймоқдалар. Энг ачинарлиси, бундай талаба қизлар бизнинг институтимизда ҳам учраб турибди. Аслида, мода ижтимоий ва бадий эстетик жараён, ўзига хос услубни топиш, юриштириш тарзи, дид ва ички маданиятининг намоён бўлиши ҳамдир. Демак, инсон мода учун яшамайди, аксинча мода инсон учун яратилади. Кийиниш маданияти инсоннинг маънавий дунёси ва ҳақиқий қадр-қиммати унинг модага мос кийинишида эмас, аввало ораста, тоза, тартибли, ўзига ярашадиган кийинишда намоён бўлади.

Кундуз НИШОНБОВЕВА,
“Санъатшунослик ва маданиятшунослик” кафедраси доценти

“Саҳна ва экран санъати драматургияси бўлими” 3-босқич талабаси
Моҳарройим АҲМЕДОВА

Лобар хиёбон оралаб автобус бекатига келди. Бир бурчакда ўтирганча одамларни кузата бошлади. У бутун чиндан ҳам гўзал, буни кўзгута қараганда ўзи унчалик сезмаган бўлса ҳам атрофдагиларнинг унга бўлган муносабати ва очиқ, ошқора ҳушомадларидан билиниб турибди. Ўзи ҳам астойдил ҳаракат қилиб минг ҳаяжон билан таҳририят биносига қадам босди, асабийлашганидан овози буғила бошлади. Суҳбат учун бош муҳаррир хонасига бораётганда эса овози чиқмай қолди, залда курсдош дугонасини кўрди-ю ўзини бироз қўлга олишга ҳаракат қилди. Йўқ барибир ички ҳаяжон вужудини эгаллаб улгурганди. Нима бўлар экан, ишга қабул қилишармикан?

Суҳбат аъло даражада ўтди. Унинг қўлига ишга кириш учун ҳужжат йиғаверинг дея рўйхат беришганда кўз олдига онасининг кулиб турган чеҳраси келиб кетди. Мана у кутган кунлар... ҳаммаси жуда яқин....

Бош бекат бўлганлиги учун ҳам бекатга келган автобус бўм-бўш эди. Лобар автобуснинг энг охириги ўриндиғига бориб ўтироқчи бўлди. Унга шуниси қулай бемалол ҳаёл суради, то манзилга етгунича қимирламайди. Лобар автобус тутқичига илиниб қолган шарфини олиш учун эгилди-ю, ўриндиқлар орасидаги китобга кўзи тушди. Бундай нодир асар топиб олганидан ўзи ҳам қувониб кетди, деразадан кўриниб турган тунги шаҳар ёғдулари эса уни кутлаётгандек эди.

Лобар ўз манзилига 3-4 бекат қолгунича осмонларда учиб юрди, ҳар куни ишга бориб келишини тассаввур этиб, ҳаёлида дунёни кезиб чиқди, ўз ўйлари билан бўлиб, гоҳ жилмаяр гоҳида эса қулоқчиндан чиқаётган садога монанд тебраниб қўярди. Шу пайт ногоҳон қандайдир нигоҳ уни таъқиб этаётганини сезиб қолди. Аввалига эътибор бермади. Сўнг, нотаниш нигоҳ унга шу қадар тикилардики, Лобар учун бу жуда қизиқ ўйин бўлиб туюлди. Йигит Лобардан бир илинж кутиб тургандек унга тикиларди, қиз кўзларини одамлар панасига қанчалик олиб қочгани саноий йигит у томон шунчалик интилар эди. У ўзини ухлаганга солиб нотанишдан қутулмоқчи бўлди, лекин қор қилмади. Йигитнинг нигоҳлари ҳали ҳам ундан узилгани йўқ. Лобарга бу ич-ичидан ҳузур бағишлай бошладди. Чунки у 18 ёшли гўзал ва дурқун Лобарни жуда соғинган эди. Ўша пайтларда қаерга бормасин Лобарнинг ишлари ўз-ўзидан битиб кетаверар, ким билан танишмасин, албатта, унга ҳушомадлар ёғиларди.

Демак ҳали ҳам гўзал эканманда деган ўйлар Лобарнинг юзига ним табассум тортқилади. Нотаниш эса зич йўловчилар орасидан ўтиб у томон яқинлашиб қолган ҳам эдики, Лобарда ўз манзилдан бир бекат олдинда тушиб қолиш истаги туғилди. Бунинг учун ўзига ўзи баҳоналар топа бошлади.

Айнан у кутгандек бўлиб чиқди нотаниш йигит Лобарнинг бекатида тушиб қолиб у билан изма-из кела бошлади. Лобар қадами тезлатган сайин йигит ҳам унга етиб олиш пайига тушган эди. Лобар нотанишни синаб кўрмоқчи бўлиб, супермаркетга кириб чиқди, йигитнинг ҳам унинг ортидан кириши қизнинг фикрларини тасдиқлади. Нотаниш йигит, унинг ортидан келаётганига энди шубҳа

қолмаган эди.

Борган сайин бу ўйин Лобарни завқлантираверди. Билдирмасдан кўз қири билан нотанишни текшириб чиқди. “Бўй баста баланд, юзи иссиқ, автобусдаги йўл чиптасига қараганда талаба бўлса керак, келишган йигит экан” — деб ўйлади Лобар. “У мени ёқтириб қолдимикин... бўлмаса нега бунчалик тикилади менга, ёки кимгадир ўхшатаётимин? Бекордан бекор ортимдан изма-из келмайдикун ахир, балки...балки у мени... йўқ нималарни ўйла-япман” ҳаёлларини қувишга уринди Лобар. Нотаниш йигит эса ҳамон изма-из келарди. Борган сари йигит ташлаган шахдам қадамларининг товуши Лобарнинг юрак уриши билан қоришиб кетаёзди.

“Ҳозир етиб олади-ю менга гап қотади, нима деб жавоб берсам экан” — ўйларди Лобар. Ҳаёлида шу бутунгача унга ошқиб бўлиб юрган ҳамма йигитларни гавдалантирди ва нотанишнинг ёнига қўйиб, солиштириб чиқди. Уларнинг ҳар биридаги ёқимли жиҳатлар мана шу йигитда мужассамдек эди. Лобарнинг сабри тугай бошлади муюлишга етганларида йигит етиб олиши учун атайин қадамини секинлаштирди ва улар ёнма-ён келишгач савол нигоҳи билан аста йигитга боқди. Лобар йигит унга нималар дейишини тасаввурда жонлантириб кўрди ва нафас олиши тезлашиб кетди. Нотаниш йигит ҳам минг ҳижолатда қиздан нима жавоб олишини билмай, гап бошлашга сўз ахтарарди.

Ва ниҳоят қизнинг интизор нигоҳлари йигитни тилга киргизди. “Кетирасиз сизда гапим бор эди”.

Минг асрлик сукутдан сўнг айтилган каби бу сўзлар Лобарнинг ҳаяжонини ошириб юборган эди.

“Эшитаман” — дея оҳиста жавоб берди Лобар, гўё юрагининг уришини йигит эшитиб қолишидан қўчиб.

“Биласизми...М.М...Мен, мен...нима десам экан....

Лобарнинг вужуди қулоққа айланиб “эшитаман, гапираверинг” — дегандай, чарос кўзларини янада каттароқ очиб турарди. Шу онда йигитнинг ўйноқи нигоҳлари қизнинг кўзларидан таралаётган ёғдулар билан тўқнашиб кетаёзди. Ҳаяжон гирдобиде қолган йигит дудуқлана-дудуқлана сўзида давом этди: “б...б...буни сиз қандай тушунасиз билмайман-у, севги бу — илоҳий туйғу, севиладиган одам учун эса севгиласининг туҳфаси унданда муқаддас бўлади, қўлингиздаги китоб менинг туғилган кунимда олган совғам эди”.

Муассис:

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти
Бош муҳаррир
Озода БЕКМУРОДОВА

Таҳрир ҳайъати:
Гўзал ХОЛИҚУЛОВА
Ҳамдам ИСМОИЛОВ
Антонино КОШЕЛЕВА
Рашид УСНАТОВ
Нафиса РАЙМҚУЛОВА
Муҳаррам БОЗОРОВА

Масъул котиб
Шавкат ДҮСТМУҲАММАД

Таҳририят манзили: 100025 Тошкент шаҳри М.Улуғбек тумани, Ялонғоч мавзеси, 127 А уй
Тел.: +99890 374-24-25;
+99871 230-28-13
www.dsml.uz; dsml_info@olam.uz

Газета ҳар ойнинг охириги ҳафтасида «NISO POLIGRAF» МЧЖ босмахонасида чоп этилади.
Манзил: Ўрта Чирчиқ тумани, Оқ ота ҚФЙ, Машғал маҳалласи, Марказ — 1.

Газета Тошкент шаҳар Матбуот ва ахборот бошқармасида № 02-00166 рақами билан
2012 йил 19 декабрда рўйхатга олинган.

Газета институтнинг таҳририят ва нашриёт бўлимида тайёрланди. Ўлчами — А3, ҳажми — 2 босма табоқ.
Нусхаси — 1400 дона. Баҳоси келишилган нархда.
Чоп этишга 25.03.2017 да топширилди.